

**عنوان: بررسی صفات رویشی و زایشی خانواده‌های
Fumariaceae (شاه تره)، Platanaceae (چنار) و
Ulmaceae (نارون)**

University of Isfahan

Biological Science and Technology

Department of Plant and Animal Biology

Farzaneh Forouharfar

مقدمه

در این جلسه از زیر رده Magnoliidae و راسته Papaverales خانواده Fumariaceae و از زیر رده Hamamelidae و راسته Hamamelidales خانواده Platanaceae و از راسته utricales خانواده Ulmaceae از نظر صفات رویشی و زایشی می‌شوند.

۱- خانواده Fumariaceae (شاه تره)

گیاهانی علفی، یک ساله، دو ساله یا چند ساله اند. گاهی اوقات ریشه غده‌ای دارند دارای شیرابه‌ای بی رنگ و زلال می‌باشند. برگها متناوب یا متقابلند، بدون گوشوارک و دارای بریدگی های متنوعی هستند. گل های دو جنسی و منظم دارند. و بندرت گل در این خانواده نامنظم است. کاسه گل دوتایی اغلب فلس مانند و ریزان است. گلبرگها در دو حلقه دوتایی (۲+۲) قرار گرفته و یکی یا هر دو گلبرگهای ردیف خارجی کم و بیش حالت کیسه یا مهمیز مانند دارند و گلبرگهای درونی در انتها به هم متصل می‌باشند پرچم ها دو تایی هستند و تخمدان ۲ برچه‌ای با خامه‌ای طویل می‌باشد گل آذین خوشه یا پانیکول و میوه فندقه یا کپسول متورم، باریک یا طویل می‌باشد. Fumaria از جنس های این خانواده می باشد.

Petals more or less connivent, the outer 2 often saccate or spurred at the base

Stamens 4 or 6, sometimes united into bundles

Fruit a nut

Herbs with watery juice

Fumariaceae

۲- خانواده Platanaceae (چنار)

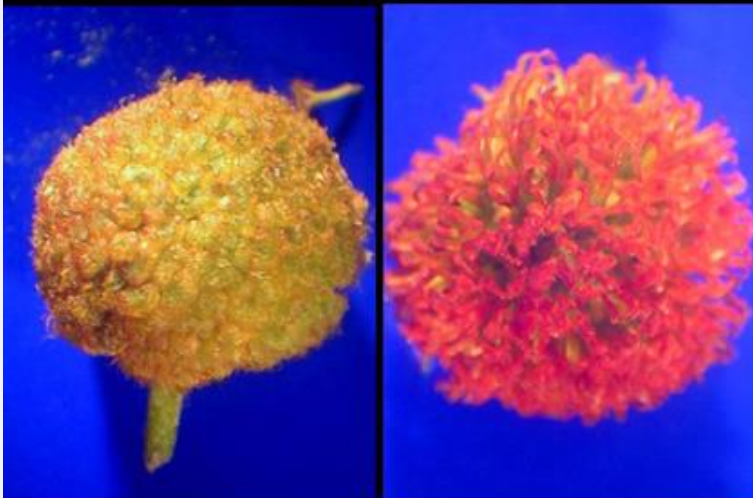
گیاهان این خانواده درختی هستند و دارای برگهای متناوب با لوب‌های پنجه‌ای می‌باشند و گوشوارک دار هستند گل‌ها تک جنس و بصورت سرسان یا کروی و معمولاً آویزان هستند. پتال‌ها (کاسبرگ گلبرگ‌نما) در ۲ حلقه ۸-۳ تایی که بیرونی‌ها سه گوشه و درونی‌ها قاشقی شکل می‌باشند. گل‌های نر دارای ۸-۳ پرچم بوده که میله‌های کوتاه رابطی سپری شکل در قسمت بالا دارند. گل‌های ماده دارای ۸-۳ برچه‌اند با خامه‌های طویل میوه به صورت فندقه واژ می‌باشد که مخروطی و گوشه‌دار است و در قاعده با کرکهای بلند پوشیده شده. میوه‌های سرسان در زمستان هم بر روی درخت باقی می‌مانند. این خانواده دارای یک جنس در جهان و یک گونه در ایران می‌باشد بنام *Platanus orientalis* که چوب آن مصارف صنعتی دارد.

Platanaceae

Leaves alternate simple, usually palmately lobed and veined, swollen petiole base covering axillary bud.

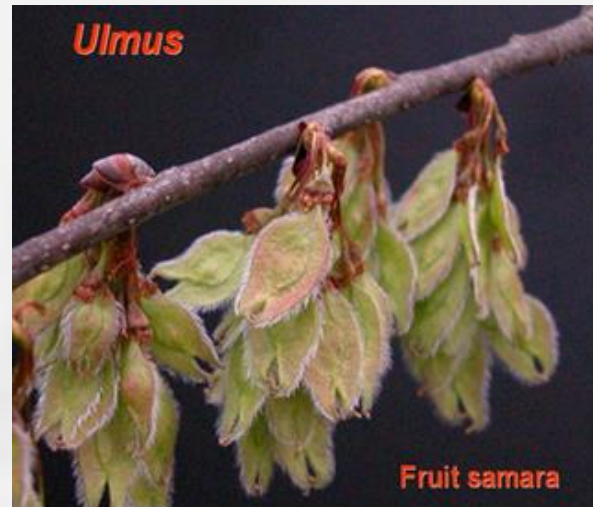
Spherical heads of unisexual flowers

-خانواده Ulmaceae (نارون)

درختی یا درختچه‌ای یک پایه و بدون شیرابه هستند. برگها متناوب، ساده دندانه اری یا کامل (بدون دندانه) می‌باشند و در قاعده مورب یعنی دارای قاعده‌ای نامساوی هستند. گل ها دوجنس یا تک جنس هستند. کاسه گل علفی و سبز رنگ و جام گل وجود ندارد. تخمدان فوقانی بوده میوه فندقه بال دار یا شفت است.

از جنس‌های معروف این خانواده Ulmus (نارون) و Celtis (داغدان) می‌باشد.

Ulmaceae

روش کار

نمونه هرباریومی جنس‌هایی از ۳ خانواده فوق را از نظر صفات رویشی و صفات زایشی بدقت مورد بررسی قرار دهید و اگر ویژگی خاصی در هر نمونه مشاهده می‌کنید آنها را به خاطر بسپارید.

جنس‌هایی از خانواده‌های فوق را که به صورت مجهول به شما داده می‌شوند توسط کلید شناسایی کنید.

پرسش و فعالیت

مواردی که شما را در رسیدن به نام خانواده *Fumariaceae* هدایت کردند به ترتیب بنویسید.

کدام گزینه از کلید را دنبال کردید تا به خانواده *Ulmaceae* رسیدید.

جهت شناسایی خانواده *Platanaceae* کدام گزینه‌ها را انتخاب کردید.

۴- موارد خواسته شده در جدول را کامل کنید.

Ulmaceae	Platanaceae	Fumariaceae	خانواده
			جنس
			شکل و آرایش برگها روی ساقه
			وضعیت بریدگی برگها
			وجود یا عدم وجود گوشوارک
			نوع میوه
			ویژگی خاص

۵- گل Fumaria را تشریح کرده، برش طولی قطعات گل، و گل را رسم و فرمول آنرا بنویسید؟

۶- تفاوت‌های Fumaria با Corydalis را لیست کنید؟

۷- میوه چنار را تشریح و شکل آنرا رسم کنید؟

۸- شکل نمونه‌ها را با مشخصات کامل در صفحات جداگانه رسم کنید و رده‌بندی آنها را بنویسید.